

<https://doi.org/10.3176/hum.soc.sci.1959.2.04>

VALITSEVATE RINGKONDADE METSAPOLIITIKAST KODANLIKUS EESTIS

L. KAHK

Kodanliku Eesti tekkimine tõi kaasa suured muudatused ka metsa-
valduses. Kui metsade põhimass varem oli kuulunud balti-saksa mõisni-
kele, siis nüüd kujunesid domineerivaks riigimetsad (endised kroonu-
metsad ja mõisnikelt võõrandatud metsad), mis kodanliku Eesti algus-
aastail moodustasid 87% metsade üldpindalast.¹ Juba üsna algusest
peale kujunesid metsad eesti kodanlusele üheks tähtsamaks tuluali-
kaks. Kõrvuti põllumajandussaadustega oli metsatööstuse toodete välja-
vedu üheks peamiseks välisvaluuta hankimise allikaks, milleta polnud
mõeldav väliskaubanduse arendamine, välisvõlgade korraldamine ja oma
taskute täitmine.

Metsade kiire kujunemine kodanluse peamiseks huviobjektiks on sele-
tatav sellega, et nende ülestöötamiseks ja töötlemiseks polnud vaja teha
kuigi suuri kulutusi. Metsad paiknesid väljaveosadamate ja tähtsamate
tööstuskeskuste suhtes soodsalt ning vajalike väljaveoteede rajamine
nõudis suhteliselt väikesi summasid. Ka oli tsariajast päritud küllaltki
arenenud metsatöötlev tööstus — tselluloosi- ja paberivabrikud, vineeri-
vabrik, tikuvabrikud ja hulgaliselt saeveskeid —, mis võimaldas tooraine
esialgset töötlemist enne välisturule saatmist. Peamine aga oli, et metsa-
tööstuse toodete, eeskätt metsamaterjalide järele valitses pärast Esi-
mest maailmasõda kapitalistlike suurriikide turul elav nõudmine ja soo-
dus hinnakonjunktuur, mistõttu metsaga hangeldamine võimaldas ker-
gesti rikastuda.

Varsti pärast kodusõja lõppu alustatigi metsatööstuse toodete, ees-
kätt imperialistlike suurriikide turgudel nõutavate toorainete ja pool-
fabrikaatide massilist väljavedu. Nii ületas metsamaterjalide väljavedu
aastail 1925—1929 enam kui 2-kordselt Esimese maailmasõja eelse välja-
veo ja pärast ajutist tagasiminekut kriisiaastail saavutas 1934. a. rekor-
dilise taseme — 525 000 tm.² Tselluloosi tootmine tõusis 1934. aastaks
70 500 tonnile ja hakkas lähenema maailmasõja eelsele tasemele.³ Aas-
tail 1924—1934 veeti metsatööstuse tooteid toorainesse ümberarvestatuna
välja keskmiselt 1 milj. tm, kusjuures väljavedu kõikus aastati 0,6—
1,2 milj. tm, millest ülaltoodud kaks põhiartiklit moodustasid 84%.⁴

Asjaolu, et metsatööstuse toodete väljaveo väärtus 1934. aastani
moodustas keskmiselt 30% kogu väljaveo väärtusest, näitab täie ere-
dusega, kui suur osatähtsus oli metsadel kodanliku Eesti majanduses.⁵

¹ «Konjunktuur» 1936, nr. 16 (3), lk. 227.

² Eesti. Maa, rahvas, kultuur. Tartu, 1926, lk. 496; «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 532.

³ «Вальдгоф», целлюлозная фабрика. Пернов, Первое десятилетие действия фабри-
ки. 1900—1910, СПб [1910], lk. 9 ja 12; Die Baltische Papierindustrie. Brandenburg, 1922,
lk. 45; «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 515.

⁴ «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 534.

⁵ Sealsamas, lk. 535.

Kuid metsade ekspluateerimise tõusu ei tinginud üksnes nende suur tähtsus tulu- ja valuutaallikana. Esimese maailmasõja eel olid Eesti tööstus ja raudteetransport kasutanud sisseveetavat kivisütt ja Vene kütteõli, mille sissevedu oli maailmasõja ja kodusõja aastail katkenud. Laostunud oli ka turbatööstus. Selle tulemusena oli maa sattunud teravasse küttekriisi, mille likvideerimisel osutus jällegi kõige «kasulikmaks» metsaraie suurendamine, mis ei nõudnud niigi nappide valuutaresursside kulutamist. Metsateadlase A. Mathieseni andmeil kasutati 1919/20. a. kütteks vähemalt $\frac{3}{4}$ kogu Eesti metsade toogist.⁶ Ehkki puidu kasutamine kütteks turba- ja põlevkivitööstuse mõningase elavnemise arvel järk-järgult vähenes, jäi puit ka järgnevail aastail põhiliseks kütuseks. Aastail 1925—1934 kasutati küttepuudena keskmiselt 60,2% Eesti metsade toogist, 1935/36. a. moodustasid puud üleriiklikus küttebilansis 64,5%.⁷

Ka kodanlik maareform, millega püüti kindlustada oma poliitilist seljatagust, suurendas järsult metsade laastamist. Loodavatele asundustaludele (osalt ka vanataludele) müüdi riigimetsadest soodustatud korras ehituspuitu ja eraldati neile metsatükke põllumajanduslikeks kõlvikuteks. Nii realiseeriti asunikele kuni 1934. aastani kokku 3 036 600 tm ehituspuitu, metsa aga eraldati kokku ligi 90 000 ha.⁸

Kodanlik propaganda püüdis väita, et riigimetsadest juurdelõigete andmine asundustaludele toimub kõigi maataotlejate rahuldamise ning põllumajanduse arengu kiirendamise huvides. Tegelikult aga said metsatükke klassisõja «kangelased», jaotajatega sidemeid omavad küllakodanluse esindajad, jaotajad ise — s. o. erakonnategelased — ja isegi metsakaupmehed (!!! — L. K.). Seda kinnitavad kodanliku Eesti tuntuima ja progressiivsema metsateadlase professor O. Danieli poolt Eesti metsateadlaste päeval Tartus 1933. aastal esitatud arvukad faktid. Paljastades sel alal valitsevat korruptsiooni ütles O. Daniel muu hulgas: «Viljandist umbes 10 km kauguse Oru vahtkonna planeerimist nõuavad isikud, kellel 15—20 ha suurused kohad käes ja kellest pooled elavad linnas ja ise maad ei hari. Üks nendest, metsakaupleja, on juba 2 korda juurdelõiget saanud. Et isiklikud sidemed mõõduandvad on, selgub asjaolust, et seal-samas elutsev keegi endine metsatööliline, kes varustatud suure perega, on mitmel korral palunud oma käsitööliskohale juurdelõiget, kuid ikka ilma tagajärjeta ... Agitatsiooni mõjul on juurdelõigete tahtjate arv suur, kuid neid saavad sageli isikud, kel elujõulised kohad käes või osa põllumaad söödis, kuna juurdelõikeid tõelikult vajajad jäetakse ilma.»⁹

Asunikud müüsid nii neile jagatud metsa kui ka enamiku soodsate hindadega saadud ehituspuidust metsakaupmeestele ja metsatöösturitele. Valdavat enamikku selle «planeerimise» tulemusena lagedaks raiutud metsamaadest ei muudetud põldudeks, sest see oleks olnud liiga kulukas ja kujunenud enamasti üle jõu käivaks. Enamasti kasutati neid maid väheväärtuslike, madala produktiivsusega looduslike karjamaadena või jäeti küllaltki sageli hoopis kasutamata, sest «põllumaadeks» oli planeeritud pinnase omaduselt täiesti sobimatuid alasid.

Ehitusmetsa müük asundustaludele soodustatud korras ja metsamaterjalide väljaveo forsseerimise tõttu sisemaale jäänud odavamate sortimentide rohkus kutsusid esile metsamaterjalide hinna languse sise-

⁶ «Eesti Metsanduse Aastaraamat» VIII. Tartu, 1937, lk. 62.

⁷ «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 525; Р. К. Юксвярав, Торфяная промышленность Эстонской ССР и перспективы ее дальнейшего развития. Автореферат, Таллин, 1956 г., lk. 5.

⁸ «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 584 ja 466.

⁹ «Eesti Metsanduse Aastaraamat» VII. Tartu, 1935, lk. 176.

turul ja stimuleerisid puitehitiste püstitamist. Samal ajal kui enam-arenenud kapitalistlikes maades tulekindlastest materjalidest hoonete leviku tõttu toimus puitehitiste erikaalu järkjärguline langus, võime kodanlikus Eestis aastail 1922—1934 konstateerida puitehitiste erikaalu tõusu. 1934. a. rahvaloenduse andmeil moodustasid puitehitised 94,4% kõigist eluhooneist.¹⁰

Metsi kasutati ka oma mõisatest ilma jäänud balti-saksa mõisnike «kahjude» kompenseerimiseks. Nii jagati neile kuni 1929. aastani umbes 1000 ha valikmetsa ja nähti ette veel 10 000 ha üleandmine.¹¹ Peale selle võimaldati mõisnikel realiseerida kogu 1919 a. raielank ja mõisate võõrandamise eel massiliselt sõlmitud metsamüügi lepingud.¹²

Väljaveo forsseerimine ja puidu pillav kasutamine sisemaal põhjustasid paratamatult metsade üleraie ning metsaressursside kiire vähenemise. Kuna puuduvad arvilised andmed, mis võimaldaksid kindlaks määrata üleraie tegeliku ulatuse, oleme sunnitud piirduma tolleaegsete autorite hinnangutega. Metsateadlase P. Reimi poolt 1937. aastal avaldatud andmeil ületas metsamaadel teostatud raie aastail 1924—1934 metsa juurdekasvu keskmiselt umbes $\frac{1}{3}$ võrra.¹³ Kuid sama autor märgib, et paljudel aastatel (mõeldud on 20-ndaid aastaid — L. K.) ületati aastane juurdekasv 2-kordselt. Saksa metsateadlase J. Awateri hinnangul ületas raie kodanlikus Eestis ajavahemikul 1922—1927 metsade juurdekasvu 1,7-kordselt.¹⁴

Metsade kiire vähenemise tõttu hakkab raie juba 20-ndate aastate lõpul maha jääma metsatööstuse kasvavast toorainete vajadusest.¹⁵ Seda näitab konkurentsivõitluse järsk ägenemine kahe juhtiva eksporttööstusharu — ühelt poolt tselluloosi- ning paberitööstuse ja teiselt poolt saetööstuse — omanike vahel, sest mõlemad need tööstusharud kasutasid okas-, eelkõige kuusepuitu. Kuna asunikele oli juurdelõigeteks jagatud peamiselt just kuusemetsa, siis oli üleraie selle puuliigi osas eriti suur. Nii hindas P. Reim üleraiet okasmetsade osas ligi 2 korda suuremaks kui keskmiselt kõikide puuliikide kohta.¹⁶

Kui metsade pillava jagamise poliitika oli seni vastanud suurtöösturite huvidele, võimaldades neil täielikult rahuldada oma nõudmisi ja alla suruda tooraine hindu, siis nüüd, tooraine defitsiidi tekkimise ja suurtöösturite mõjuvõimu suurenemisega valitsuses, olukord muutus. Nüüd oleks sellise poliitika jätkamine tähendanud juba napiks jäänud puiduressursside väljajäämist suurtöösturite kontrolli alt, võimalust nende sattumiseks konkurentide kätte.¹⁷

¹⁰ «Konjunktuur» 1936, nr. 15 (2), lk. 142.

¹¹ «Eesti Metsanduse Aastaraamat» IV. Tartu, 1930, lk. 36 ja 37. Kui palju metsa tegelikult mõisnikele jagati, pole andmete puudusel võimalik kindlaks teha.

¹² Seadused ja määrused maareformi teostamiseks. Tartu, 1924, lk. 13; Riigi metsavalitsus ja riigi metsatööstus 1918—1930. Tallinn, 1932, lk. 8; Eesti Metsaühingute Liit 1930—1940. Tallinn, 1940, lk. 7—9.

¹³ «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 503. Arvestatud pole raiet talude heina- ja karjamaadelt.

¹⁴ J. Awater, Der Europäische Holzmarkt nach dem Weltkriege. Münster (Westf.), 1936, lk. 23.

¹⁵ Väljaveokaupade valmistamiseks tarvitatud puidukogus tõuseb 1928. aastaks ligikaudu 1 250 000 tm-le, ületades 1923. aasta taseme enam kui 2-kordselt. (Vt. «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 534; Tartu Ülikooli Metsaosakonna toimetused, nr. 14, Tartu, 1929, lk. 50.)

¹⁶ «Eesti Statistika» 1928, lk. 95.

¹⁷ Erametsadest, eeskätt asunike metsadest turule paisatavad suured puidukogused võimaldasid suurtööstureil 20-ndaial aastail isegi keelduda riigilt metsa ostmisest, kui konkurentide sõiduvees või rahahädas olev valitsus püüdis tõrkuda metsa realiseerimisest neile vastuvõetavate hindadega.

Olukorra «lahendas» ajutiselt 1929.—1933. aastate majanduskriis, milal metsatööstuse toodete realiseerimise võimalused järsult ahenesid ja osa metsalanke jäi kasutamata.

Kuid juba 1934. aastal puhkes võitlus töösturite vahel veelgi suurema ägedusega. A/S «Põhja Paberi- ja Puupapivabrikute», A/S «A. M. Lutheri», A/S «Järvakandi Tehaste» jt. metsatööstuse suurettevõtete välismaised ja kohalikud aktsionärid nõudsid sammude astumist oma suurenevate toorainevajaduste rahuldamiseks. Selleks taotlesid nad tööstuse ja teiste rahvamajandusharude puiduga varustamise täielikku tsentraliseerimist riiklike organite kätte, kes siis pikaajaliste lepingute alusel oleksid soodsatel tingimustel varustanud metsatööstuse suurettevõtteid vajaliku toorainega kas või teiste tarbijate toorainest ilmajätmise arvel. Koos metsade vähenemisega oli kasvanud ka avalikkuse kriitika võimul olevate kildkondade metsapoliitika aadressil; sedagi pidi valitsus mõningal määral arvestama.

Vajadus vastu tulla metsatöösturite taotlustele ja kartus metsatööstuse toodete ekspordi kui tähtsa kasumite ning valuutaallika kokku kuivamise pärast sundiski 1934. aastal võimule tulnud Pätsi-Laidoneri kildkonda loobuma metsade suhtes senini aetud «lahtiste kraanide» poliitikast ja alustama nn. «metsakokkuhoiu» kampaaniat.

Et vähendada riigimetsade raiet, loobuti juurdelõigete andmisest asunikele. 1935. aastal eraldati veel viimased suured metsa-alad, 1936. aastast alates aga toimus juurdelõigete andmine väga piiratud ulatuses ja peaaesjalikult raistike näol. Ehituspuidu müük asunikele riigimetsadest soodustatud korras lõpetati 1934. aastal.¹⁸

Et suurendada riigimetsadest saadavat puidukogust raielanki suurendamata, selleks laiendati tunduvalt metsade vaheltkasutust. Vaheltkasutuse korras riigimetsadest raiutud puidu kogus tõusebki 416 300 tihumeetriilt 1928/29. aastal 772 800 tihumeetriile 1938/39. aastal, tema erikaal riigimetsade kasutuses aga suureneb 20%-lt 36%-le.¹⁹ Märkimisväärne on kändude kasutuselevõtt kütusena.

Alustati ka üldise puidukasutamise bilansi ümberkorraldamist. Eesmärgiks oli siin puidu osatähtsuse vähendamine ehitustegevuses ja kütusena, et sel teel vabanevaid ressursse anda metsa töötleva suurtööstuse käsutusse. Küttepuude raiet riigimetsades vähendataksegi 1937/38. aastaks 37%-le raie üldmahust; 20-ndail aastail oli see kõikunud 49—77% vahel.²⁰

Märgitud sammud ei olnud mõeldavad ilma küttepuude ja ka ehituspuidu asendajate — eeskätt turba ja telliste — tootmise laiendamiseta.

Suhteliselt madala kasumi tõttu tellise- ja turbatööstuses ning nende tööstusharude tugeva sõltuvuse tõttu üldkonjunktuuri kõikumisest ei ilmutanud erakapital erilist huvi uute tellise- ja turbatööstusettevõtete rajamise vastu. Seepeärast alustati nende ehitamist riikliku kapitaliga.²¹

Suured tellisevabrikud rajati Aserisse, Sindi-Lodjale ja Tallinna Kopli poolsaarele. Tootsi ehitati esimene mehhaniseeritud turbafabrikettehas. Riiklike ettevõtete toodang moodustaski põhiosa tellise- ja turbatöös-

¹⁸ «Konjunktuur» 1937. nr. 32/33 (7/8), lk. 468, 484; «Eesti Statistika» 1938, lk. 69; 1939, lk. 57; 1940, lk. 1—3.

¹⁹ «Plaanimajandus» 1945, nr. 6/7, lk. 175; Perioodilised ülevaated riigi metsamajandusest «Eesti Statistikas» 1930—1940.

²⁰ Riigi metsavalitsus ja riigi metsatööstus 1918—1930, lk. 64; Metsatööde ratsionaliseerimiseks. «Loodusvarade Instituudi Avaldised», nr. 1. Tallinn, 1940, lk. 16.

²¹ Kasumi väikus mainitud tööstusharudes oli tingitud suurelt osalt just odava puidu konkurentsist.

tuse kasvust kodanliku Eesti lõpuaastail. Fašistliku Saksamaa huvidele vastavalt laiendati küllaltki kiiresti põlevkivitootmist, kuid selle tähtsa kütuseliigi lülitamiseks Eesti küttebilanssi tehti suhteliselt vähe.

Võeti tarvitusele ka rida abinõusid, et erakapitali huvi tellise- ja turbatööstuse vastu suurendada. Nii näiteks alustas riik maal (hiljem ka linnades) telliste realiseerimist soodsate, turuhinnast madalamate hindadega, tasudes tööstureile müügi- ja tegeliku turuhinna vahe. Et suurendada telliseturgu, hakati tulekindlast materjalist hoonete ehitajaile andma rohkem ja soodsamatel tingimustel riiklikku krediiti kui puust hoonete ehitajatele.²² Riiklikke asutusi ja ettevõtteid viidi üle turba ja põlevkiviküttele jne.

Kuid vaatamata kõigile tarvituselevõetud abinõudele ei suudetud puidu asendajate tootmise programmi ettenähtud ulatuses täita. Nii täideti tükkturba tootmise «plaan» kõigest 50%. Turba erikaal küttebilansis tõusis 1940. aastaks ettenähtud 27% asemel kõigest 10%-le (1935/36. a. moodustas see 6,7%).²³

Selle paratamatuks tulemuseks oli kütusehindade tõus, mis eriti märgatav oli metsavaesemates siserajoonides, kus küttepuude hinnad tõusid 1936. aastal eelmise aastaga võrreldes ligi kahekordseks.²⁴ Kodanliku Eesti elukalliduse indeksist näeme, et töötajate büdžetis kasvasid küttekulud 1936. aastal 1935. aastaga võrreldes keskmiselt 39,6%, kulud toidule, riieele ja muule kasvasid samal ajal aga tunduvalt vähem — 1,6 kuni 15,4%. Küttekulude tõus, kuigi aeglasem ja vähem märgatav, jätkub ka järgnevail aastail.²⁵

Torkab silma, et samal ajal, kui valitsus võttis tarvitusele abinõud tellise müügihindade alandamiseks, tegutsedes seega küla- ja linnakodanluse kui peamiste tellisetarbijate huvides, ei leitud vajalikke vahendeid kütusehindade tõusu vältimiseks, mis puudutas kõige laiemaid rahvahulki. See tõsiasi näitab, et metsatööstuse toodete ekspordi kui tähtsa valuuta- ja kasumiallika säilitamisega seoses olevad raskused veeretati kõige laiemate rahvahulkade õlgadele. Töörahas pidi kandma mitte üksnes eelarveliste kulutuste tõusu turba- ja tellisetööstuse finantseerimiseks, vaid rohkem maksma ka kütteinete eest.

Kolmekümnendail aastail suurendati ka metsamajanduse finantseerimist ning suurenes metsamajanduslike tööde maht. Kui aastail 1920—1929 oli uusi metsakultuure rajatud 26 654 hektarit, siis aastail 1930—1938 rajati neid juba 36 674 hektarile; uusi melioratsioonikraave kaevati vastavalt 717 ja 1508 km ning vanu korrastati 1513 ja 3382 km.²⁶ Kuid kõigele sellele vaatamata jäi metsamajanduslike tööde maht kodanlikus Eestis kaugele maha tegelikest vajadustest ja enamarenenud kapitalistlike riikide tasemest. Eriti halb oli erametsade olukord.

Selle mahajäämuse põhjuseks ei olnud üksnes valitsevate ringkondade «kokkuhoidlikkus», kui küsimuses oli metsakorrastustöödeks summade andmine. See oli ka suuresti tingitud naabermaade omadest tunduvalt madalamatest metsahindadest. Nii näiteks maksid paberipuud Soomes 1926. aastal 40—60%, 1930. aastal 20% ja 1937. aastal 73% rohkem

²² Л. И. Брутус, Развитие кирпичной промышленности Эстонской ССР и улучшение использования производственных мощностей. Кандидатская диссертация, Таллин, 1954, lk. 40—44.

²³ Р. К. Юксвярав, Торфяная промышленность Эстонской ССР, lk. 5.

²⁴ «Eesti Metsanduse Aastaraamat» VIII. Tartu, 1937, lk. 30.

²⁵ «Konjunktuur» 1937, nr. 27 (2), lk. 90; Eesti Majandus 1938. a. «Eesti Panga aastaraamat», Tallinn, 1939, lk. 124.

²⁶ «Eesti Mets» 1938, lk. 423.

kui Eestis,²⁷ kuigi Soomes oli metsa rohkem ja tooraine pakkumine Eestis hakkas nõudmisest maha jääma. Põhjuseks oli siin eelkõige metsatöösturite monopoolne positsioon Eestis²⁸ ja nende suur mõju valitsusele, mis võimaldas saavutada «vastuvõetavaid» toorainehindu.²⁹ Kuna erametsavaldus oli piiratud ja killustatud arvukate väikeomanike vahel, ei suutnud erametsade omanikud, kelle huvidele selline metsahindade hoidmine tööstureile «sobival» nivool kahtlemata ei vastanud, valitsusele mingit reaalset mõju avaldada. Soomes aga, kus erametsavaldus moodustas üle 60% metsade üldpindalast, oli erametsade omanikel küllalt suur mõju valitsuse metsapoliitika kujunemisele.

Kuna selliste madalate metsahindade juures oli erametsade omanike huvi metsade taastamise ja hoidmise vastu väike, siis on ka mõistetav, miks erametsade olukord kodanlikus Eestis oli väga halb. Mis puutub aga riigimetsade osas 30-ndail aastail toimunud metsamajanduse finantseerimise kasvu, siis antud tingimustes kujutas see endast omalaadset dotatsiooni metsatööstureile.

Eespool märgitud abinõude rakendamine, erametsade laastamine³⁰ ja samuti ka see, et vahetult enne nn. «metsakokkuhoiu» kampaania väljakuulutamist asunikele jagatud suurte metsa-alade realiseerimine jätkub veel kampaania kestel, võimaldaski säilitada metsaekspordi kõrget taset,³¹ kuigi riigimetsade arvestuslikku peakasutuslanki ajavahe-
mikul 1934—1937 ei suurendatud.³² Peakasutuslanki samal tasemel püsimine ongi «aluseks» kodanlike autorite väidetele, et Pätsi-Laidoneri klikivalitsuse nn. «metsakokkuhoiu» kampaaniat krooninud täielik edu. Kuid juba 1937. aastal algab riigimetsade peakasutuslanki suurendamine. Võrreldes 1934. aastaga suurenes peakasutuslank juba järgmiseks, s. o. 1938. aastaks ligi 10% ning tõusis umbes 1931. aasta tasemele.³³

Vaatamata oma konkreetsete vormide erinevusele, oli eesti kodanluse valitsevate ringkondade metsapoliitika nii 20-ndail kui ka 30-ndail aastail suunatud ühe eesmärgi saavutamisele, ja nimelt: metsadest võimalikult suurte tulude väljapumpamisele. Riigimetsade raie laiendamine 30-ndate aastate lõpul näitab eredalt Pätsi-Laidoneri valitsuse «metsade kokkuhoiu» programmi demagoogilisust ja kinnitab omalt pooltki, et metsade laastamine kodanlikus Eestis oli objektiivne, kodanluse kasumijahist tingitud protsess, millele lõputegemine kapitalistliku korra raames ei olnud võimalik.

*Eesti NSV Teaduste Akadeemia
Majanduse Instituut*

Saabus toimetusse
24. III 1959

²⁷ Tartu Ülikooli Metsaosakonna toimetused, nr. 14. Tartu, 1929, lk. 77; «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 547; Eesti NSV Oktoobrirevolutsiooni ja Sotsialistliku Ülesehitustöö Riiklik Keskarchiiv, f. 969, nim. 1, s.-ü. 896, lk. 235.

²⁸ Inglise kapitalile kuuluv Lutheri vineerivabrik oli ainsaks kasepakkude suur-
tarbijaks. Inglise-saksa kapitaliga töötavad Põhja Paberi- ja Puupapivabrikud tarbisid kuni 90% kogu tselluloosi- ja paberitööstuses kasutatavatest paberipuudest. Rootsi tikustrustile kuulus ainus Eestis tegutsev tuletikuvabrik (Viljandis) ja suurim haavapakkude välja-
veofirma The Timber Company. Peale selle olid vineeri-, tselluloosi- ja paberivabrikute omanikud ning saetöösturid kaitstud kõrgete väljaveotollidega ümarmaterjalide välja-
vedajate konkurentsi eest.

²⁹ Vt. L. Kahk, Väliskapitali võimutsemine kodanliku Eesti metsatööstuses. «Eesti Kommunist» 1957, nr. 3.

³⁰ «Konjunktuur» 1937, nr. 36/37 (11/12), lk. 708; nr. 34 (9), lk. 607.

³¹ «Eesti Mets» 1939, lk. 60.

³² «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 468; «Eesti Statistika» 1940, lk. 2.

³³ «Konjunktuur» 1937, nr. 32/33 (7/8), lk. 468; Perioodilised ülevaated riigi
metsamajandusest «Eesti Statistikas» 1931—1940.

О ЛЕСОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПОЛИТИКЕ ПРАВЯЩИХ КРУГОВ БУРЖУАЗНОЙ ЭСТОНИИ

Л. Ю. Кахк

Резюме

В статье рассматривается лесохозяйственная политика правящих кругов буржуазной Эстонии, причем особое внимание уделяется развернутой последними в середине 30-х годов кампанией «экономии леса». Показано, что эта кампания была вызвана возникшими в 30-х годах трудностями в снабжении сырьем эстонской лесной промышленности — одной из наиболее важных отраслей промышленности буржуазной Эстонии, работавшей на экспорт.

Для сохранения и расширения экспорта продукции лесной промышленности, представлявшего собой один из основных источников доходов буржуазии и притока иностранной валюты, правительство буржуазной Эстонии предприняло в середине 30-х годов ряд мер: прекратило раздачу лесных участков новопоселенцам за счет государственного лесного фонда, ограничило применение древесины в строительных целях и на топливо, несколько усилило финансирование лесного хозяйства и т. д.

Однако в ходе проведения всех этих мероприятий ярко проявилась роль буржуазного государства в обеспечении прибылей капиталистов, в первую очередь лесопромышленников. Все трудности, вызванные частичной реорганизацией лесопользования, были переложены на плечи широких масс трудящихся. Так, увеличилось налоговое бремя, вызванное ростом капиталовложений в торфяную и кирпичную промышленность, выросли и расходы трудящихся, связанные с покупкой вздорожавшего топлива.

Расширение объема рубки лесов в конце 30-х годов разоблечило беспочвенность утверждения буржуазных экономистов, будто бы мероприятия, предпринятые правительством в ходе кампании «экономии леса», были достаточны для того, чтобы остановить истребление лесов. Уничтожение лесов в буржуазной Эстонии представляло собой объективный процесс, вызванный погоней буржуазии за прибылью, приостановить который в условиях капиталистического строя было невозможно.

*Институт экономики
Академии наук Эстонской ССР*

Поступила в редакцию
24 III 1959

DIE FORSTPOLITIK DER HERRSCHENDEN KREISE IM BÜRGERLICHEN ESTLAND

L. Kahk

Zusammenfassung

Der Aufsatz befasst sich mit der Forstpolitik der herrschenden Kreise des ehemaligen bürgerlichen Estland, insbesondere mit der sogenannten «Forstschonungskampagne» der Mitte der dreissiger Jahre. Es wird klargelegt, dass diese Kampagne auf gewisse Schwierigkeiten bei der Rohstoffversorgung der Holzindustrie als einer der wichtigsten Exportbranchen des bürgerlichen Estland zurückzuführen ist.

Zwecks Erhaltung und Förderung der Holzausfuhr, dieser für die Bourgeoisie so wichtigen Quelle von Einkommen und Devisen, wurde seit Mitte der dreissiger Jahre die Zuteilung von Staatswäldungen an Neuansiedler eingestellt. Die Verwendung von Holz als Bau- und Brennmaterial wurde eingeschränkt, die Geldzuschüsse an die Forstwirtschaft einigermaßen vergrößert usw.

Die Durchführung dieser Massnahmen brachte es klar an den Tag, wie gross die Rolle des Staats bei der Sicherstellung der Profite der Kapitalisten, vor allem der Holzindustriellen, war. Die mit der entsprechenden Reorganisation der Forstnutzung verbundenen Ausgaben aber fielen den breiten Massen der werktätigen Bevölkerung zur Last. Die grosse Masse des Volkes war es, die das zusätzliche Finanzieren der Torf- und Ziegelindustrie bezahlen und die gesteigerten Beheizungskosten tragen musste.

Das intensivere Abholzen, das auf diese Massnahmen folgte, widerlegt die Behauptung einiger bürgerlicher Autoren, als hätte die von der Regierung durchgeführte sogenannte «Forstschonungskampagne» die Abforstung der estnischen Wälder aufgehalten. Diese Abforstung war im bürgerlichen Estland ein objektiver, von der kapitalistischen Profitmacherei bedingter Prozess, der innerhalb der Grenzen des Kapitalismus nicht abzuwenden war.

*Institut für Ökonomie
der Akademie der Wissenschaften
der Estnischen SSR*

Eingegangen
am 24. März 1959